

Izvorni naučni rad
UDK 811.163.42:282.2

Mihaela BLAŽEKA (Zagreb)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mihaela.blazeka12345@gmail.com

ISTRAŽIVANJE RAZLIKOVNOG LEKSIKA IZMEĐU GOVORA GORIČANA I GOVORA PRELOGA

U radu se analizira razlikovni leksik između govora Preloga i govora Goričana (oba pripadaju donjem poddijalektu međimurskoga dijalekta). Korpus istraživanja je *Rječnik preloške skupine međimurskoga dijalekta* (Blažeka 2018a) i prikupljena rukopisna građa za rječnik Goričana. Produbljuje se postojeći prijedlog kategorija leksičkih razlikovnosti između dva bliska mjesna govora (2020), a temeljne teze za izmjene su sljedeće: a) nastanak onomatopeje ne može se uvrstiti pod analize koje se tiču tvorbe riječi ili utvrđivanja fonoloških promjena na neko prijašnje stanje, b) za mnoge lekseme je teško utvrditi jesu li došli iz hrvatskoga standardnoga jezika ili su postojali i prije. Sve su kategorije razlikovnosti oprimjerene većim brojem primjera. Zaključuje se da je leksik govora Goričana puno arhaičniji od leksika govora Preloga, a razlog je njegova prometna izolacija i tradicionalniji način života sve do nedavne prošlosti.

Ključne riječi: *razlikovni leksik, kategorije razlikovnosti, međimurski dijalekt, govor Goričana, govor Preloga*

Uvod

Istraživanja razlikovnoga leksika između mjesnih govora vrlo su važna jer se na taj način lakše prate procesi širenja i rasprostranjenosti najrazličitijih jezičnih pojava iz područja semantike i tvorbe riječi. Takva istraživanja su u hrvatskom jeziku tek u početnoj fazi, a značajan poticaj dao je Đuro Blažeka (Blažeka, 2013; Blažeka – Belović, 2014; Blažeka, 2016; Blažeka, 2018b; Blažeka, 2020)¹. Autori manjih (najčešće neznanstvenih) rječnika (Maresić,

¹ Treba istaknuti i izvrstan diplomski rad *Ravski leksik u usporedbi s drugim čakavskim govorima* K. Šatalić sa Sveučilišta u Zadru, kojemu je mentor bio prof. dr. sc. Josip Lisac (Zadar, 2018). U njemu autorica uspoređuje leksik govora otoka Rave s još pet govora, a na temelju objavljenih rječnika. Građa i usporedbe su vrlo kvalitetne, no autorica nije išla

2013) nerijetko su intenzivno usmjereni na razlikovni leksik između mjesnog govora i hrvatskog standardnog jezika, ali samo na najtemeljnijem nivou: riječ – značenje, najčešće bez rečeničnih potvrda.

Fonološka, morfološka i leksička raznolikost međimurskoga dijalekta izuzetno je velika (Blažeka, 2008), pa je taj prostor izuzetno pogodan za istraživanja razlikovnog leksika dvaju bliskih mjesnih govora.

U cijelom međimurskom dijalektu izgubljena je opreka po kvantiteti i modulaciji. Bitno je samo mjesto naglasaka. Blažeka (2008) je međimurski dijalekt podijelio na 3 poddijalekta, i to na temelju kombinacije sljedećih dvaju kriterija: po refleksu jata i poluglasa u naglašenoj poziciji te refleksu slogotvornoga *l* i stražnjega nazalnoga vokala *ɔ*:

1. donji (istočni) poddijalekt ($\check{e} = \text{ə } l = \text{ɔ } m'ɛsec - d'ɛska \text{ v'ok} - r'ɔka$),
2. srednji poddijalekt ($\check{e} = \text{ə } l \neq \text{ɔ } m'ɛsec - d'ɛska \text{ v'uk} - r'ɔka$),
3. gornji (zapadni) poddijalekt ($\check{e} \neq \text{ə } l \neq \text{ɔ } m'ɛsec - d'ɛska \text{ v'uk} - r'ɔka$).

Navest ću podjelu na skupine samo za donji poddijalekt u koji spadaju i govor Preloga i govor Goričana (Blažeka, 2008):

1. preloška ($d' > \check{z}$ ili *j*, postoje gramatički morfemi *-iste*, *du / ju* u 2. i 3. l. mn. prezenta u većini glagola 3. i 4. vrste te glagola *j'ɛstǐ* i *b'itǐ*, protetsko *j*, gl.p.r. m.r. jd. završava na *-lǎ*). U prelošku skupinu govora spadaju Čehovec, Donji Kraljevec, Otok i Prelog.

2. goričanska (gl.p.r. m.r. jd. završava na *-u*, ne čuva se *ń*). U goričansku skupinu govora spadaju Donji Hrašćan, Goričan, Hodošan i Palinovec.

3. donjodubravsko (*l* se palatalizira ispred prednjih samoglasnika, nema gramatičkih morfema *-iste* i *-du* u 2. i 3. l. mn. prezenta, u DL jd. pridjevsko-zamjениčke deklinacije generaliziran je gramatički morfem *-em*). U donjodubravsku skupinu govora spadaju Donja Dubrava, Donji Vidovec i Kotoriba.

4. serdaheljska (nema fonološke razlike između *l* i *l̥*, svako *a* može se fakultativno realizirati kao *ɔ* po uzoru na mađarski jezik, gl.p.r. m.r. jd. završava na *-l*). U serdaheljsku skupinu govora spadaju Fičehaz, Kerestur, Mlinarci i Serdahelj.

5. orehovička (gl.p.r. m.r. jd. završava na *-u*, samoglasnik *ɔ* može se fakultativno realizirati kao *ɔ* kad je ispred ili iza njega neki nazalni suglasnik. U orehovičku skupinu govora spadaju Orehovica, Podbrest, Sveti Križ i Vularija.

u detaljniju podjelu razlikovnih kategorija: „Riječi su podijeljene u tri kategorije: riječi koje su drugačije od onih u ravskome govoru, riječi istoga ili sličnoga izraza, ali različita značenja od onoga u ravskome govoru te riječi istoga ili sličnoga izraza i značenja kao u ravskome govoru. U obzir nisu uzimane fonološka, morfološka ni rječotvorbena razina, kao ni prozodijska zbog čega su riječi pisane bez oznaka za naglaske, tj. kako se slučajnoga čitatelja ne bi zbunilo“ (Štalić: 4).

Općina Goričan smještena je u istočnom dijelu Međimurske županije. Sjeverozapadno graniči s općinom Domašincem, zapadno s općinom Donji Kraljevec, a na jugu s gradom Prelogom. Na sjeveroistoku graniči s Republikom Mađarskom (rijeka Mura je prirodna granica). Grad Prelog je smješten tik uz lijevu obalu rijeke Drave, odnosno Dubravskoga jezera, a od općine Goričan udaljen je oko 7 kilometara te ih dijeli željeznička pruga Čakovec – Kotoriba.

Zbog zemljopisne blizine tih dvaju naselja ne bi se očekivao opsežniji korpus razlikovnog leksika, no rezultati istraživanja dali su toliko zanimljive građe da je u ovom radu spomenut samo mali dio.

Metodologija

Kod sređivanja građe i priređivanja *Rječnika preloške skupine međimurskih dijalekta* (Blažeka, 2018) za tisak i iščitavanja leksičke građe govora Goričana skupljene na terenskim istraživanjima, koja smo provodili profesor Blažeka i ja, uočila sam mnogo građe za razlikovni rječnik. Uočene leksičke razlike naknadno sam verificirala na terenu što je umnogome pomoglo kod preciziranja značenjskih nijansi u mnogim primjerima, a posebice su važne rečenične potvrde koje sam pri tom zabilježila u Goričanu i koje su vrlo važan dokaz za utemeljenost mnogih mojih tumačenja u ovom radu. U preloškom rječniku rečeničnih potvrda je mnogo, značenja su vrlo precizna opisana i zato su se moj terenski rad i verifikacija odvijali najvećim dijelom u Goričanu.

Građu sam prvotno mislila podijeliti u 6 kategorija razlikovnosti dijalektalnoga razlikovnog leksika prema Blažeka (2020), ali kako je i sâm autor naveo, te kategorije razlikovnosti sigurno će u budućim istraživanjima biti daljnji predmet korekcija. Zato sam prilikom određivanja kategorija razlikovnosti napravila neke izmjene.

A) Parnjaci su tvoreni različitim tvorbenim sredstvima (*zgl'č'etvatī* / *zgl'č'etvītī* 'obraditi drvo dlijetom'). Tu spadaju i različite morfološke adaptacije modela u jezičnom posuđivanju (*b'anta* / *b'ant* 'poteškoća'²).

B) U jednom parnjaku dolazi do neke fonološke promjene: gubljenja (u Goričanu *beč'uvatī* 'obećavati'), prijelaza fonema (u Goričanu *č'inkul'or* 'kružna električna pila'), metateze (u Prelogu *kebel'or*³) ili pojave sekundarnoga fonema (u Goričanu *pr'ejdī* 'prije') // U drugom parnjaku ne dolazi do gubljenja (u Prelogu *ubeč'ovatī*), prijelaza fonema (u Prelogu *č'irkul'or*), metateze (u Goričanu *begel'or* 'novčanik') ili pojave sekundarnog fonema (u

² Model je mađarski glagol *bánt* 'vrijeđati'.

³ U posuđenici od talijanskog modela *pugilare* u Prelogu je osim metateze došlo i do prijelaza g u k.

Prelogu *pr'ēdī* 'prije'), kao u prvom parnjaku ili se nije dogodila istovjetna fonološka promjena kao u prvom parnjaku.

Tu su uvrštene i različite fonološke adaptacije modela u jezičnom posuđivanju (u Goričanu *k'unšten* 'spretan u poslu', a u Prelogu *k'ušten* – od njemačkog modela *Kunst*). Uglavnom se ne ulazi u etimologiju pojedinih leksema. Za etimologe su popisi ovakvih primjera iz ove kategorije vrlo značajni jer se kod neprozirnijih leksema zahvaljujući razlikovnosti prema istovrsnom leksemu u drugom govoru mogu dosjetiti mogućeg rješenja.

C) Za istu se realiju u jednom mjesnom govoru upotrebljava jedan leksem, a u drugom mjesnom govoru drugi leksem (u Goričanu *c'incek* 'onaj koji skuplja milodar u crkvi', a u Prelogu *c'emešter*)⁴.

D) U oba govora postoji ista neutralna riječ za neku realiju, ali u drugom govoru postoji i neka rjeđa riječ (arhaizam, ekspresivna riječ ili posuđenica) koje za tu realiju nema u drugom govoru (I u Goričanu i u Prelogu postoji imenica *avij'on*, ali u Goričanu je u tom značenju zabilježeno i *r'epliš'ēp*).

E) Parnjaci su u odnosu djelomične ili potpune pseudoanalogonimije, tj. „lažni su prijatelji“ (U Goričanu imenica *fr'uček* znači 'čvor' ★ M'oram sī ūdv'ezatī fr'učka na p'atīkaj., a u Prelogu 'gusti mjehurić' ★ Ml'ēkū je pūkv'orjenū. Fr'učkī sū se napr'ajlj.). U toj je kategoriji vrlo važno navesti i svrsishodne rečenične potvrde iz kojih će se vidjeti da se radi o pseudoanalogonimiji.)⁵

F) U jednom govoru postoji leksem za neku realiju, a u drugom govoru ga nema (U Goričanu je zabilježen pridjev *kr'opī* koji znači *adj. zdrav, okrugao, jedar*. ★ M'arīca je j'okū l'ēpa. Kr'opa je k'aj j'abūka. (U Prelogu nema pridjeva s takvim značenjem. Najbliži je pridjev *kr'ogli*, ali on ne pokriva sva značenja pridjeva iz govora Goričana.) (F)

Prva, druga i peta kategorija u potpunosti su preuzete iz Blažeka (2020). Izostavljena je kategorija razlikovnosti iz rada koja se odnosila na lekseme koji su onomatopeje s istim značenjem, a različitim planom izraza. Ta je kategorija izostavljena jer nastanak onomatopeje ne možemo staviti pod klasičnu tvorbu riječi ili utvrđenu fonološku promjenu na neko prijašnje stanje. Primjere koji bi mogli ići pod takvu kategoriju uvrstila sam u kategoriju C) koja se odnosi na to da se za istu realiju u jednom mjesnom govoru upotrebljava jedan leksem, a u drugom mjesnom govoru drugi leksem.

⁴ Često je riječ o različitim onomatopejama, npr. u Goričanu je *žm'ulītī* 'gnječiti (najčešće nešto papirnato)', a u Prelogu *žm'uklatī*.

⁵ Metodologiju istraživanja pseudoanalogonimije između različitih mjesnih govora hrvatskih narječja opisao je Đuro Blažeka u Blažeka, 2011.

Kategorije d)⁶ i f)⁷ iz Blažeka (2020) sam modificirala i napravila precizniju podjelu tako što sam kategoriju d) iz Blažeka (2020) podijelila na dvije kategorije: „C) Za istu se realiju u jednom mjesnom govoru upotrebljava jedan leksem, a u drugom mjesnom govoru drugi leksem.“ i „D) U oba govora postoji ista neutralna riječ za neku realiju, ali u drugom govoru postoji i neka rjeđa riječ (arhaizam, ekspresivna riječ ili posuđenica) koje za tu realiju nema u drugom govoru“. Iz kategorije f) iz Blažeka (2020) izbacila sam formulaciju „...ili postoji leksem koji je tek u najsuvremenije doba došao iz standardnoga jezika“, jer za mnoge lekseme ne mogu biti sigurna jesu li oni došli iz hrvatskoga standardnoga jezika ili su već postojali i prije.

Rječnički primjeri⁸

‘ajendek *m. nagrada nekome za neku uslugu (potpuno neočekivana, dragovoljna).* (F)

‘almuštvy *n. dar napravljen zbog pobožnosti.* ★ T'ə tɨ je n'f̃e r'om n'ikše 'almuštvy. (F)

‘apšt'abatj⁹ *dvov. pomiješati brašno s vodom ili umakom.* ★ Sɨ 'apšt'abala s'afta? (F)

b'ogla¹⁰ *f. kup sijena. (U Prelogu je st'ovica.)* (C)

b'agrļin *m. mala kolica na pruzi za prijevoz alata radnicima. (U Prelogu je drez'ina.)* (C)

b'anta G b'ante *f. poteškoća. (U Prelogu je b'ant G b'anta m.)* (A)

b'ęca *f. HIP. krava. (U Prelogu nema hipokoristika za kravu koji bi imao različit korijenski sufiks u odnosu na osnovnu riječ.)* (F)

b'eļa *f. krmača. (U Prelogu je s'oprsnīca.)* (C)

b'ikūva ž'emļa *f. mrazovac. (U Prelogu je šč'unec.)* (C)

b'ombrek *m. pupoljak. (U Prelogu je b'ombek.)* (B)

b'ombys *m. bombon. (U Prelogu je bomb'on.)* (A)

b'undač *m. jednostavan ženski ogrtač. (U Prelogu je b'undek.)* (A)

bar'ajt *adj. spreman. (U Prelogu je ber'ajt.)* (B)

bažul'iје *n. mahune od graha. (U Prelogu je grahur'iіne.)* (C)

⁶ Za isto se značenje u jednom mjesnom govoru upotrebljava jedan leksem, a u drugom mjesnom govoru drugi ili uz stilski neobilježen leksem koji postoji u oba govora, u „sporednom“ govoru postoji i stilski obilježeni leksem.

⁷ U jednom govoru postoji leksem za neku realiju, a u drugom ga ili nema ili postoji leksem koji je tek u najsuvremenije doba došao iz standardnog jezika.

⁸ Slogotvorno *r* i *x* bilježim kao *r* i *h*.

⁹ Od njemačkog modela *abstauben*.

¹⁰ Od mađarskog modela *baglya* ‘sova’ – vrlo zanimljiva semantička adaptacija vjerojatno motivirana oblikom kupa sijena.

- begel'or** *m. novčanik. (U Prelogu je kebel'or.) (B)*
- beč'uvatj** *impf. obećavati. (U Prelogu je ubeč'ovatj.) (B)*
- bl'osun** *m. izjelica. ★ J'ēš k'aj bl'osun. (U Prelogu je j'ēšēc.) (C)*
- brez prij.** *bez. (U Prelogu je bez.) (B)*
- buļ'etnų st'eklų** *boca od 2 litre. (F)*
- c'ecatj** *impf. sisati. ★ Zam'ozanj sį k'o da bį p'ikųšų c'ęcau. (U Prelogu je c'ękatj.) (C)*
- c'incek** *m. onaj koji skuplja milodar u crkvi. (U Prelogu je c'ęmešter.) (C)*
- c'oparnica** *f. vještica. (U Prelogu je c'opernica.) (B)*
- c'uglatj** *impf. izmoljavati nešto. ★ S'akj me d'iēn c'ugla n'ekaj. (U Prelogu je t'entati.) (C)*
- c'ępije** *n. triješće. (U Prelogu je tr'iēšće.) (C)*
- cel'ica** *f. sobica u kojoj su spavala djeca. ★ P'uce sį n'ę smeju d'ęčke dųpeļ'atj v cel'icų. (F)*
- cep'ilek** *m. panj na kojem se cijepaju drva. (U Prelogu je t'rček.) (C)*
- cm'ofčem** (*prez. od cm'afkatj 'mljackati'*) *impf. mljackati. (U Prelogu je cm'afčem.) (B)*
- cįnkul'or** *m. kružna električna pila. (U Prelogu je cįrkul'or.) (B)*
- č'ifkatj** *impf. ljuštiti koštice. ★ S'akų v'ęčer č'ifkamų koščice pred telev'izųrum. (U Prelogu je tr'iēbiti.) (C)*
- č'ičur** *m. ševa. (U Prelogu je č'ičar.) (A)*
- č'udej** *adv. mnogo. (U Prelogu je č'udaj.) (B)*
- dar / da vez. da.** ★ T'ak se pl'okala dar je hl'iktala. (*U Prelogu je samo da.*) (B)
- drųb'ęže** *n. metalni sitniš – o novcima. (U Prelogu je drųb'ižže / drųb'ižje.) (B)*
- dųn'ęgda** *adv. dugo. ★ K'aj se v'ę dųn'ęgda p'akųješ? (U Prelogu prilog don'ęgda znači 'do nekog trenutka u prošlosti'). ★ Dųn'ęgda sv'ięta je t'ak b'ilų, alį v'ęč n'ię.) (E)*
- ž'učkatj** *impf. njihati dijete. (U Prelogu je n'unati.) (C)*
- f'ajfa** *f. lula. (U Prelogu je p'ipa.) (C)*
- f'ęrenga** *f. zavjesa. (U Prelogu je f'ięringa.) (B)*
- fr'uček** *m. čvor. ★ M'oram sį ųdv'ezatj fr'učka na p'atįkaj. (U Prelogu je fr'uček 'gusti mjehurić' ★ Ml'iękų je pųkv'orjenų. Fr'učkį sų se napr'ajlį.) (E)*
- fįnes'ija** *f. gizdavost. (U Prelogu je gizdav'oča.) (C)*
- g'ajnk** *m. hodnik. (U Prelogu je g'ańk.) (B)*
- g'ęc** *m. ispljuvak nakon pranja zubi. (U Prelogu je g'ęc 'sperma od bika'.) (E)*
- g'ili s'ir** *m. sir s plemenitim plijesnima. (U Prelogu je pl'ęsnevi s'ir.) (C)*
- G'orčene** *f. pl.t. Goričan. (U Prelogu je G'oričan.) (B)*
- g'unų** *n. gumno. (U Prelogu je g'uvno.) (B)*

h'anžek *m. vrag.* ★ S'om h'anžek ga napast'uje. (*U Prelogu nije zabilježen eufemizam za sotonu koji bi imao šaljivu konotaciju.*) (F)

h'upati *impf. usuditi se.* (*U Prelogu je v'upati.*) (B)

h'uš *uzv. uzvik za tjeranje svinja.* (*U Prelogu je h'ujš.*) (C)

h'ou / h'oda *impf. (gl.p.r. m.r. jd. od h'odati).* (*U Prelogu je h'ol / h'odal.*) (B)

hmij'enj *adj. umiven.* (*U Prelogu je hmjv'enj.*) (A)

hrd'ečj *adj. jarkocrven.* (F)

j'en *br. jedan* (*U Prelogu je j'an.*) (B)

j'ermec *m. jaram.* (*U Prelogu je j'armec.*) (B)

j'opič *j'opiča m. djed.* (*U Prelogu je j'apica m. G j'apice.*) (A)

k'indrij *f. pl.t. kosa.* (*I u Prelogu i u Goričanu su l'osj.*) (D)

k'uker *m. dalekozor.* (*I u Prelogu i u Goričanu je d'alekuz'or.*) (D)

k'unšten *adj. spretan, posebice u fizičkim poslovima.* (*U Prelogu je k'ušten.*) (B)

k'emen *m. kamen.* (*U Prelogu je k'amen.*) (B)

kaj *vez. 1. izrični veznik. 2. veznik u uzročnom značenju.* ★ Zn'ola sam j'q k'aj bu kaj ju j'q d'obru p'oznam. (*U Prelogu se veznik ka(j) upotrebljava samo kao izrični veznik.* ★ D'ošel je kaj n'ekaj pom'ore.) (E)

kan'ete *čest. modalni izraz za prisniju komunikaciju.* ★ N'egda je dr'ugač b'ilu. Kan'ete, t'ęca? (*U Prelogu je kan'ę.*) (B)

kl'ęncar *m. onaj koji na svadbi nosi rub nevjestine haljine.* (*U Prelogu je kl'ęncner.*) (A)

kl'ipet *m. ob. pl. zglob na prstima.* ★ D'obju buš pu kl'ipetima! (*U Prelogu je šč'epec.*) (C)

kr'opi *adj. zdrav, okrugao, jedar.* ★ M'arjca je j'oku l'ępa. Kr'opa je k'aj j'abuka. (*U Prelogu nema pridjeva s takvim značenjem. Najbliži je pridjev kr'ogli, ali on ne pokriva sva značenja pridjeva iz govora Goričana.*) (F)

kr'očavj *adj. koji ima krive noge.* (*U Prelogu je kr'očeti.*) (A)

kr'unuš *m. agacija.* (*U Prelogu je kuř'unec.*) (A)

kuř'iček *m. skakavac.* ★ Sk'oče k'aj kuř'iček. (*U Prelogu je kub'ilica.*) (C)¹¹

kuřžj'ača *f. kolač od kukuruznoga brašna i vrhnja.* (*U Prelogu je kuřžn'ača.*) (B)

l'upec *m. jedna od prečki na ljestvama.* (*U Prelogu je kuř'olec.*) (C)

labudur'itač *m. nogometaš.* (*I u Prelogu i u Goričanu je nuğumet'oš.*) (D)

lev'orver¹² *m. revolver.* (*U Prelogu je rev'olver.*) (B)

¹¹ Zanimljivo je da je u Goričanu tvorbeno osnova muški mocijski parnjak, a u Prelogu ženski.

¹² U MD (posebice u DP) česte su disimilacije likvidnih konsonanata, i to s dosta primjera u oba smjera: $r > l$ i $l > r$. Ta je pojava česta i u mađarskom jeziku: „Die Konsonanten r und l wechseln untereinander im Ungarischen ziemlich oft. Es gibte einige Wörter, in denen ohne

- lunt'or** *m. oltar.* (U Prelogu je ʋlt'or.) (B)
- m'ojka** *f. mama.* (U Prelogu je m'ama.) (C)
- m'ackuš** *m. HIP. mačka.* (U Prelogu je c'icek.) (C)
- m'iga** *f. vjeđa.* (U Prelogu je m'iguļa.) (A)
- m'indeč** *adv. svejedno.* ★ M'indeč mǝ je k'aj bǝ za 'obet. (I u Prelogu i Goričanu je s'ejanǝ.) (D)
- m'uta**¹³ *f. baka.* (I u Prelogu i u Goričanu je m'amǝca te st'orm'ama u Goričanu te st'oram'ama u Prelogu.) (D)
- m'orǝnga** *f. mana, tjelesni nedostatak.* (U Prelogu je m'alinga.) (B)
- m'ējšǝ** *adj. manji.* (U Prelogu je m'ēńši.) (B)
- mah'ur** *m. mjehur.* (U Prelogu je meh'ur.) (B)
- mar'osec** *m. nerast.* (U Prelogu je mar'ostec.) (B)
- medl'ovǝca** *f. nesvjestica.* (U Prelogu je megl'ovica.) (B)
- mel'ina** *f. dud.* (U Prelogu je mal'ina.) (B)
- mrt'uļ** *m. leptir.* (U Prelogu je met'uļ.) (B)
- n'opetnǝca** *f. svečan govor na svadbi.* (U Prelogu je n'opitnǝca.) (B)
- n'ozart** *adv. natrag.* (U Prelogu je n'ozrat.) (B)
- nar'ēkuļa** *f. narikača.* (U Prelogu je nar'ēkača.) (A)
- neč'istec** *m. vrag.* ★ S'om neč'istec ga je na t'ō nat'irau. (U Prelogu je neč'isti.) (A)
- učev'esen** *adj. zgodan – o mladiću.* ★ D'ēčkǝ je t'ak učev'esen, a p'uca f'ajna. (U Prelogu takav specifičan pridjev nije zabilježen: i momak i djevojka bili bi f'ajni.) (F)
- 'odvečer** *adv. večeras.* (U Prelogu je več'er.) (A)
- p'aprekǝvatǝ** *impf. pabirčiti.* (U Prelogu je p'aprikǝvatǝ.) (B)
- p'ickuš** *m. HIP. štene.* (U Prelogu je k'ujsek / k'ujsi.) (C)
- p'ōune**¹⁴ *n. popodne.* (U Prelogu je p'olne.) (B)
- p'unt** *p'unti f. punđa.* (U Prelogu je p'unža f. G p'unže.) (A)
- pl'ifkǝ** *adj. prhak.* ★ K'ak sǝ kǝl'ōčǝ pl'ifkǝ. (U Prelogu je p'rfkǝ.) (B)
- plek'ujzder** *adv. na silu.* ★ Ak n'eš dǝbrǝv'olnǝ, p'ēš plek'ujzder. (I u Prelogu i Goričanu je nas'ilǝ.) (D)
- pok'olǝ** *adv. okolo.* ★ ...ǝd j'utra se mǝd'iš pǝk'olǝ. (U Prelogu je ok'olǝ.) (A)
- pr'ējdǝ prij.** *prije.* (U Prelogu je pr'ēdi.) (B)
- presk'ončǝtǝ** *pf. preskočiti.* (U Prelogu je presk'očǝtǝ.) (B)

sichtlichen äußeren Anlaß das eine für das andere eintritt. So wird dt. *Panzer* im Ungarischen zu *páncél*, lat. *Catharina* zu *Katalin*, aber auch umgekehrt, aus. lat. *Elizabeth* wird *Erzsebet** (HADROVICS, 1985: 51. – preuzeto iz Blažeka, 2008: 85).

¹³ Od njemačkog modela Mútti 'mama'.

¹⁴ Osim kao nastavak za gl.p.r. m.r. jd. neslogotvorno se *ǝ* javlja u Goričanu i u nekim pojedinačnim primjerima na kraju sloga u medijalnoj poziciji.

- prt'uletje** *n. proljeće. (U Prelogu je prot'uletje.) (B)*
- prt'uletņi** *adj. proljetni. (U Prelogu je prot'uletņi.) (B)*
- pūbeg'ole** *f. pl.t. dio pluga na kojem se nalazi lemeš. (U Prelogu su ūn'ice.) (C)*
- pūh'obati** *pf. pohabati. (U Prelogu je pūhab'iti.) (A)*
- pūspr'ejti** *pf. pospremiti. (U Prelogu je pūspr'ajti.) (B)*
- r'ēplig'ēp** *m. avion. (I u Prelogu i u Goričanu je avij'ōn.) (D)*
- s'amūten** *adj. koji je od baršuna. (U Prelogu je s'omūten.) (B)*
- s'ējati** *impf. 'biti jako svijetao, sjajiti' prez. 3. jd. s'ēja sijati*
- s'ējati** *impf. 'rukom ili strojem bacati sjeme na zemlju pripremljenu za sjetvu' i 'posijavati nešto kroz sito' prez. 3. jd. s'ēje*
(U Prelogu je s'ējati s'ējem kod oba glagola pa u prezentu možemo uvjetno govoriti o pseudoanalogonimiji između dva uspoređivana govora.) (E)
- seg'uren** *adj. siguran. (U Prelogu je sig'uren.) (B)*
- st'arj'apa** *m. djed. (U Prelogu je st'orij'apa.) (B)*
- st'arm'ama** *f. baka. (U Prelogu je st'oram'ama.) (B)*
- st'olak** *m. stolnjak. (U Prelogu je st'olñak.) (A)*
- sv'ijnsček** *m. krumpir koji se daje svinjama. (U Prelogu je sv'iñšćak.) (A)*
- sv'ō / sv'oju** *z. (A jd. od sv'oja 'svoja'). (U Prelogu je samo sv'oju.) (B)*
- sv'ēčjek** *m. svijećnjak. (U Prelogu je svečñ'ok.) (A)*
- šp'uravi** *adj. osjetljiv, boležljiv. ★ P'iceki su mi n'ekak šp'uravi. (U Prelogu je šk'uravi.) (B)*
- šr'aglin** *m. žarač. (U Prelogu je šar'aklin.) (B)*
- št'rm'antın** *m. podvezica. (U Prelogu je štr'ufp'antlin.)¹⁵ (B)*
- št'učka** *št'učke f. vrč. ★ Z'emj si št'učku i dūn'ēsj v'inu. (U Prelogu je št'uček št'učka.) (A)*
- štec'un** *m. dućan. (U Prelogu je štac'un.) (B)*
- t'urek** *m. vrsta prostijega rupca. (U Prelogu je t'urek 'vrsta sušenoga sira začinjenoga paprikom') (E)*
- t'ēček** *m. tele. (U Prelogu je t'elček.) (B)*
- t'rmasti** *adj. nespretan. (U Prelogu je d'rmasti.) (B)*
- tv'ō / tv'oju** *z. (A jd. od tv'oja 'tvoja'). (U Prelogu je tv'oju.) (B)*
- Ti b'osara!**¹⁶ *uzv. lakša psovka. (U Prelogu je Ti b'ogara!) (B)*
- tūr'oven** *adj. turoban. (U Prelogu je tur'oben.) (B)*
- ūbl'izek** *m. slatkiš. (U Prelogu je ūbl'ēzek.) (B)*
- 'un** *z. on. (U Prelogu je 'ōn.) (B)*
- ūv'ak / 'ōk** *adv. ovako (U Prelogu je samo ūv'ak.) (B)*

¹⁵ njem. Strumpf + Band

¹⁶ Potpuno netipični prijelaz suglasnika ($g > s$) u Goričanu se dogodio zbog želje da se u toj psovci ipak udalji od spominjanja Božjeg imena.

- v'enderlj(n)** *čest. valjda. (U Prelogu je v'enderlj.) (B)*
- v'ęteš**¹⁷ *m. 1. vlaga koja se često osjeti kada se dođe u staru kuću kod starih ljudi. ★ Smrd'i pų v'ętešu. 2. ovulacija. ★ M'oram 'itj d'imų. Žęna mj je vų v'ętešu. B'ọ mj se 'inače sk'urvala. (F)*
- v'ęke** *adv. uvijek. (U Prelogu je nav'ęk.) (A B)*
- vųz'ovati** *impf. ozivati. (U Prelogu je oz'ovati.) (B)*
- zask'oljtj se** *pf. nabosti se na iver. (U Prelogu je nask'oljtj se.) (A)*
- zd'ucj** *m. pl.t. gornji dio svečane ženske ljetne odjeće. (U Prelogu je zd'ulci.)¹⁸ (B)*
- zgl'ętvati** *pf. obraditi drvo dlijetom. (U Prelogu je zgl'ętvjtj.) (A)*
- zl'ęfka** *f. slano ili slatko starinsko jelo kontinentalne Hrvatske – priprema se od kukuruznog brašna, jaja, ulja i vrhnja. (U Prelogu je zl'ęvenka.) (B)*
- žm'uljtj** *impf. gnječiti (najčešće nešto papirnato). ★ S'am žm'ulj p'ęneze. (U Prelogu je žm'uklatj.) (C)*
- žrj'ofka** *f. žeravica. (U Prelogu je žerj'ofka.) (B)*

Zaključak

Iako je riječ o geografski vrlo bliskom prostoru, leksičke razlike između govora Goričana i govora Preloga su izuzetno brojne. Kako je Goričan u prošlosti bio siromašniji i prometno izoliraniji mjesto, njegov leksik se čini puno arhaičnijim u odnosu na onaj iz Preloga. Leksičkih razlika ima svih vrsta: od fonoloških, preko tvorbenih, pa do „lažnih prijatelja“ i imenovanja realija koje nisu uočene u drugom govoru. Istraživanje razlikovnog leksika između dva bliska mjesna govora smatram jako vrijednim jer je to jedini način da se hrvatski jezik istraži u cjelini. Da bi se to moglo raditi, potrebno je dobro poznavati obje jezične zajednice koje se istražuju i poznavati njihov mentalitet. No, moguće je da se takva istraživanja uskoro više neće moći obavljati jer su način života i komunikacija iz nekadašnjih vremena danas gotovo nestala. Kad tome još dodamo i utjecaj standardnog jezika, situacija je gotovo beznadna. Zato još treba pronaći ljude kojima je nekadašnji način života blizak i u jasnom sjećanju te što više razgovarati s njima i zapisivati ono što je zanimljivo.

Preciznost i razrada kategorija razlikovnosti u budućim istraživanjima i radovima sigurno će se razvijati, ali je zapravo najbitnije bilježenje što većeg broja primjera kako bi se oni očuvali u pisanom obliku.

¹⁷ Od mađarskog modela vetés 'sjetva; vlaga'. Zanimljive su semantičke adaptacije u replikama iz govora Goričana.

¹⁸ Riječ je nastala od glagola *zd'uvati* na čiju je prezentsku osnovu dodan nastavak *-ci*. Najvjerojatnije je *l* u obliku u Prelogu nastalo zbog blagoglasja.

Literatura

- Blažeka, Đ. (2008). *Međimurski dijalekt (Hrvatski kajkavski govori Međimurja)*. Čakovec: Matica hrvatska.
- Blažeka, Đ. (2011). „‘Lažni prijatelji’ između hrvatskoga standardnoga jezika i međimurskoga dijalekta“. *Filologija* 57: Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, str. 1–33.
- Hadrovics, L. (1985). *Ungarische elemente im Serbokroatischen*. Budimpešta: Akadémiai Kiadó .
- Blažeka, Đ. (2013). „Temeljna načela u izradi razlikovnih rječnika bliskih mjesnih govora“. *Studia Slavica Savarensia*. Szombathely, 111–123.
- Blažeka, Đ. (2018a). *Rječnik preloške skupine međimurskoga dijalekta*. Zagreb: Učiteljski fakultet u Zagrebu.
- Blažeka, Đ. (2018b.). „O jednoj mogućoj koncepciji izrade ‘razlikovnih rječnika’ između bliskih mjesnih govora“. U: Petra Košutar, Mislav Kovačić (ur.) *Od dvojbe do razdvojbe (Zbornik u čast profesorici Branki Tafri)*. Zagreb: Ibis grafika. str. 28–43.
- Blažeka, Đ. (2020). „Mali prikaz razlikovnosti leksika između govora Preloga i nekih susjednih govora (I.)“. U: Josip Bratulić, Gordana Čupković i Josip Galić (ur.) *Dijalekti, jezična povijest i tradicija. Zbornik u čast Josipu Liscu*. Zadar – Zagreb – Zadar: Sveučilište u Zadru – Matica hrvatska – Ogranak Matice hrvatske u Zadru, str. 65–80.
- Blažeka, Đ. & Belović, S. (2014). „Dopune „Rječniku Svetog Đurđa (Rječniku ludbreške Podravine)“. *Kaj : časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, XLVII, 5–6 (2014); 41–65.
- Maresić, J. (2010). „Izvješće o dijalektološkom istraživanju u Goli kraj Koprivnice“. *Kaj : časopis za književnost, umjetnost, kulturu*, Vol. 43 (215), str. 5–6.
- Šatalić, K. (2018). *Ravski leksik u usporedbi s drugim čakavskim govorima* (diplomski rad – mentor prof. dr. Josip Lisac). Zadar: Sveučilište u Zadru.

**RESEARCH OF DIFFERENTIAL VOCABULARY BETWEEN
THE SPEECH OF GORIČAN AND THE SPEECH OF PRELOG**

The paper analyzes the differential vocabulary between the Speech of Prelog and the Speech of Goričan (both belong to the Lower Subdialect of the Međimurje Dialect). The corpus of the research is the Dictionary of the Prelog Group of the Međimurje Dialect (Blažeka, 2018a) and the collected manuscript material for the Dictionary of Goričan. The author deepens the existing proposal of categories of lexical differences between the two close local dialects (Blažeka, 2020), and the basic theses for changes are the following: a) the origin of onomatopoeia cannot be included in the analysis of word formation or in determining phonological changes to a previous state b) for many lexemes it is difficult to determine whether they have come from the Croatian standard language or whether or not they have existed before. All the distinctive differential categories are illustrated by a number of examples. It is concluded that the lexicon of the Speech of Goričan is much more archaic than the lexicon of the Speech of Prelog and the reason is thought to be in the traffic isolation of the village and in the more traditional way of life that existed there until the very recent past.

Key words: *differential vocabulary, Međimurje Dialect, Speech of Goričan, Speech of Prelog*